

Præsterne i Tømmerby-Lild i den ældre Tid.

Ved N. SODBOIRG.

Lidt nord for den smukke og stolte Tømmerby Kirke paa Hannæs i Vester Han Herred ligger Kærup Præstegaard, hvor Præsterne til Tømmerby-Lild sikkert har haft deres Bopæl gennem adskillige Aarhundreder.

Jeg vil nu her prøve paa at drage lidt frem om disse Præster fra en svunden Tid; det bliver vel nok kun Brudstykker, da det ikke er let at finde noget om, hvordan de har levet og virket i deres Kald som Ordets Forkyndere, om de har sat Spor gennem deres Virke og været til Velsignelse for deres Menigheder. Men i alle Tilfælde kan man dog maaske faa et lille Indblik i deres Kaar og Stilling, saa selv om det ikke bliver egentlig Historie saa dog et lille kulturhistorisk Bidrag.

Der begyndes med de Præster før Reformationen, som det har været muligt at finde. Den første hed *Jesper Lauridsen* og nævnes d. 18. Decbr. 1453. Han var da tillige med Præsten Niels Hansen i Lødderup paa Mors i Dueholm Klosters Stue og vidnede, at de var Biskop Jeps Kanslere af Vendsyssel, og at de begge ogsaa havde været afgangne Biskop Gerts Kanslere i 5 Aar og havde hans Indsegl og Sekret (vistnok Biskoppens personlige Signet) hos sig alle Tider, og det var dem ikke vitterlig i nogen Maade, at fornævnte hæderlige Fader Biskop Gert i den Tid gav sit Brev og Indsegl ud for noget Pant vedkommende hans Arvegods, der var hans Slægtninges, enten Erik Erichsøn, hans Søstersøn eller nogen anden i alle de Tider, de var i hans Tjeneste.¹⁾

I 1440erne nævnes en Hr. Palle, eller Palle Sonezen (Sunesen) som Præst for baade Mors og Han Herred²⁾; han ejede adskilligt Gods paa Hannæs, bl.a. en Gaard kaldet Kolsgaard, som nævnes flere Gange og skal have ligget lige neden for og vest for Bjerget Bakke.

1460 nævnes tre Præster som Tingmænd paa Hannæs el. Næsbo Ting, nemlig: Torben Madsen, Klim, Mikkel Juel og Kjeld Sørensen, Præster paa Hannæs; af dem er *Mikkel Juel* vist Præst i Tømmerby og Kjeld Sørensen i Øsløs.³⁾

Men 1465 d. 10. Maj nævnes som Tingsvidne paa Hannæs Ting *Per Jensen*, Præst i Tømmerby-Lild.⁴⁾ Han nævnes flere Gange som Tingmand, f. Eks. i 1468; da angaar det en Sag mellem Maren Pedersdatter i Wost (Vust), som klagede over, at Mads Madsen i Vust havde brudt hendes Hus ned og borttaget Tømmeret, og Dommen kom da ogsaa til at lyde paa, at "Mads havde gjort Maren Uret".⁵⁾ Per Jensen nævnes igen 1470 og 71, sidste Gang som Tingsvidne i en Sag med Jes Troelsen, Vesløgsgaard, ang. nogle øde Gaarde i Lund.

Desuden nævnes endnu 1479 Sone Jensen og 1481 Peder Nielsen som Præster paa Hannæs, men hvem af dem, der var Præst i Tømmerby eller Øsløs, det kan ikke ses.

Som den første Præst i Tømmerby-Lild efter Reformationen nævnes:

1. *Niels Madsen*. Han nævnes ogsaa med Efternavnet Mouritsen, men Madsen er sikkert hans rette Navn. Fra 1548-53 var Oluf Chrysostomus Biskop over Vendelbo (Aalborg) Stift; han lod holde Mandtal over hver enkelt Præsts Bøger, og "Libri dni. Nicolai Mathiæ, Cherupiani", dvs.: "Hr. Niels Madsens Bøger i Kærup", udgjorde siger og skriver ialt 5 Bøger⁶⁾; deraf er et dansk Nyt Testamente, en Salmebog, Kirkeordinansen og en Katekismus. I Kirkeordinansen af 1537 var det iøvrigt forordnet, at Præsterne først af alle skulde have "den hellige Bibel som en Kilde til retsindig Gudelighed", dernæst Morten Luthers Postil over Evangelierne og hans lille Katekismus samt Kirkeordinansen. Men det kneb med at faa Præsterne til at anskaffe de lovbefalede Bøger, som vel sagtens var dyre, og Læselysten var maaske heller ikke ret stor.

Niels Madsen havde adskillige Bryderier at drages med, særlig om en Gaard paa Bjerget, som skulde høre til Præstegaarden. I 1546 lyder det f. Eks. saaledes: "Hr. Niels Madsen haver standet i 3 samfulde Ting hvert Aar, siden han kom til Kærup, baade paa Snapsting og andet Ting, og givet Last og Kære paa, at hans Præstegaard udi Lille (Lild) Sogn forholdtes hannem⁷⁾. Samme Aar fik han saaledes otte "lovfaste Dannemænd" til at vidne paa Tro og Sanden og med oprakte Fingre og Helgens Ed at have hørt, nogle i 70 Aar, andre i 60 og somme i 50 Aar, at den Gaard, som Anders Persen paa Bjerget nu ibor, skulde være Præstegaard i Lild Sogn.

Aaret efter maatte Niels Madsen igen have otte Mænd som Vidne paa, at han havde Lov til at bruge Græsset paa baade Tømmerby og Lild Kirkegaarde.

I 1557 er det galt igen, og den stakkels Præstemand maatte atter gaa Rettens Vej; han fik da tolv Mænd til at vidne paa, at Anders Persens Gaard paa Bjerget rettelig var Præstegaardens, og de vidnede med deres Insegl. Men Aaret efter har han igen Genvordigheder. Præstegaarden i Kærup skulde nemlig forhen svare til Vestervig Kloster 15 Pund Byg (1 Pd. Byg = 2 Tdr.), 1 Skovsvin og holde en aaben Kælder med mere, men var nu fritaget derfor⁸⁾. Men saa kommer Adelsmanden Knud Gyldenstjerne og gør Vrøvl og siger, at han i Vestervig Klosters Jordebog har fundet, at Niels Madsens Præstegaard endnu med

¹ Dueholm Diplomatarium, p. 120.

² De ældste danske Arkivregistraturer, 5. Bd. p. 736.

³ Repertorium Diplomaticum 2. Rk., 2. Bd. p. 371.

⁴ Repertorium Diplomaticum 2. Rk., 2. Bd. p. 617.

⁵ Repertorium Diplomaticum 2. Rk., 2. Bd. p. 97.

⁶ Kirkehist. Samlinger 3. Rk. I Bd. p. 199 ff.

⁷ Saml. til "Jydsk Hist. og Topografi" 2. Rk. 2. Bd. p. 232 ff.

⁸ D. H. Wulff: Statistiske Bidrag til Vendelbo Stifts Hist. p. 182. ff.

Rette hører til Vestervig Kloster, og selv om han var fri for de 15 Pd. Byg, skulde han dog svare 2 Læster Korn og holde aaben Kælder. Niels Madsen henviser til det kngl. Brev, som giver ham ”kvit for al anden Vestervig Klosters Tyngde”, og Kongen holdt med Præsten. - Hvornaar Niels Madsen døde, vides ikke.

2. *Kjeld Nielsen* (1571-91) skal have været den næste Præst i Tømmerby-Lild. Om denne Præst vides desværre ikke ret meget. Han beklager i 1571, at han ingen Annekspræstegaard har i Lild, saa hans Forgængers store Bestræbelser for at opnaa et Resultat i den Henseende, synes altsaa ikke at have virket. Han har ogsaa en Del Vrøvl, særlig om en Ager, som han har mageskiftet sig til med Anna Podebusk til Lerbæk; denne Dame ejede nemlig en Gaard i Kærup, som beboedes af Anna Pedersdatter. Som Vederlag gav Præsten en Ager, ”liggende næst norden til den synderst Ager i Toften”. Den Ager, Hr. Kjeld fik, laa ”næst sønden op til Præstegaardens Gaarddige, hvor han vilde bygge et Ladehus”⁹).

Kjeld Nielsens Navn findes dog i en Fortegnelse over Præsterne i Jyllands fire Stifter 1584. Præsterne i Han Herred var nemlig samlede i Kettrup Præstegaard d. 20. Febr. for at bemyndige Mænd af deres Midte til at møde i Viborg d. 15. Juni 1584 og paa egne og hjemmeblevnes Vegne at hylde den syvaarige Kongesøn som deres fremtidige Konge¹⁰).

3. *Selgen Christensen* (1591-94). Om denne Præst vides der næsten intet ikke engang om hans Navn er der Enighed; nogle kalder ham Segen i Stedet for Selgen med Efternavn Christensen Aalborg¹¹), men hans rette Navn er dog vist Selgen Christensen.

4. *Anders Pedersen (Morsing)* (1594-1636). Han var Søn af Præstefolkene i Tødsø paa Mors Peder Pedersen (Harre) og Hustru Ane Nielsdatter; hans Hustru hed Kirsten Christensdatter. Anders Pedersen havde en Broder Niels Pedersen (Morsing), som var Præst i Ræhr, Hansted, Vigsø¹²).

I de Indberetninger, som Præsterne i 1625 skulde indgive, har Anders Pedersen givet en ret udførlig Skildring af Forholdene i sit Pastorat, hvoraf her gengives noget¹³). Særlig er det galt med Sandflugt. Han skriver: ”. . . og tre Byer, som kaldes Myrup, Nørklit og Bulbjerg Klit haver i 32 Aar ingen Korntiende givet for disse . . . og de er aldeles af Sand fordærvede. Alligevel ære de dog Præsten, somme med Smør, somme med Fisk, 2½ Pd. eller stundom mere eller mindre. Og i samme Sogn er der endnu to smaa Byer, som f. Eks. yder i Kvægtiende ”Lam 4, stundom flere, stundom mindre, som Faarene løbe til”. I hans Præstekald er der jo kun ”jen jenneste Præstegaard”; Jorden dertil er for en Del kun brugt til Tying.

Han fortæller endvidere: ”Denne Præstegaard ligger ved en farlig Vejle, udi hvilke mange er faren ilde, og jen Part fordruknet (dvs.: druknet), og ikke uden lang Omkøren kan de Godtfolk i Thy, Morsø, Harsyssel eller

Himmersyssel være (vist: komme), at de jo efter Lejlighed kommer her over, og af denne Aarsag skal udi denne Præstegaard mange Godtfolk, ædel og uædel, lozimenteres, saa den meget er besværet med godt fremmed Vandringsfolks Gæsteri, som jeg gerne lader dette ind til Gud og min Samvittighed, og alle de mange, ædel og uædel, i Harsyssel, Thy og Morsø og andre i Vendsyssel, Hanherred og Himmersyssel herom at vinde (dvs.: vidne). Vi koster og paa vore Børn til Skole og er tilslagen stor Ulykke med Ildsvaade; tre skønne Ralinger er forbrændt for os, og meget andet som den farlig og sørgelige Tid fører med sig. Gud formilde sin Vrede over os og forbarne sig over os for Jesu Christi vor Herres Skyld.

Kjærup Præstegaard, d. 4. Maj, Aar 1625.

Anders Pedersen, med egen Haand.”

Det var i Kirkeordinansen befalet, at Præsterne skulde holde Skriftemaal i Kirkerne om Lørdagen, hver anden Lørdag i hvert Sogn, men der forefaldt undertiden Spektakler ved Kirken, som var til Hinder derfor. Dette var saaledes Tilfældet i Saltum Kirke i Vendsyssel, men ogsaa ved Tømmerby Kirke var det galt. Der siges, ”at ved Tømmerby Kirke holdtes Ting og undertiden inde i Vaabehuset, hvor med Bulder og blodige Eder saa rumores (laver Alarm), at Præsten kan ikke i Rolighed skrifte”. Lensmanden kunde nok forhindre det, men har dog endnu ikke villet raade Bod derpaa, skrives der¹⁴).

Hr. Anders maa i Præstegæsteri, en Slags Skat, som Herredsprovsten skal indkræve og levere til Kngl. Maj.s Lensmand, yde 9 Mark 5 Sk. 1 Ort¹⁵).

Præstefolkene havde en Datter, Mette, som i 1617 blev gift med Præsten Jacob Jacobsen (Holm), Nykøbing, Mors. Desuden nævnes ved Skiftet efter Hr. Anders en Datter Johan Andersdatter og en Søn Peder Andersen¹⁶), som 1656 boede ved Aggersund. Det ser ud til, at Hr. Anders's Hustru, som overlevede sin Mand i flere Aar og skal have været meget fattig, boede i Torup i nogle Aar. Der siges nemlig om hende, ”at nu i nogle Aar har salig Hr. Anders's Efterleverske Kirsten Christensdatter i Torup ikke brugt det Agerjord eller Eng, som ligger til det Versted i Torup, hun ibor, men andre har det brugt og bortført, og at hun ikke har en levende Hoved uden nogle Høns”¹⁷). Hun døde 1651.

I de Kall'ske Samlinger (494 I p. 89) nævnes en *Peder Sørensen (Helsingør)* i Præsterækken for Tømmerby-Lild, og det ser ud til, at denne Mand en kort Tid har været Præst eller snarere Capellan her og er bleven gift med Anders Pedersens Datter Johan Andersdatter. Han er imidlertid død før 1636, for i Registreringen af Boet dette Aar¹⁸) kaldes han salig Hr. Peder Sørensen. Han efterlod sig en lille Dreng, Peder Pedersen, som blev hos hæderlig Mand Hr. Peder Christensen, som lovede at beholde ham, til han blev 16 Aar; denne Peder Christensen er sikkert

⁹ Saml. til ”Jydsk Hist. og Topografi” 2. Rk. 2. Bd. p. 232 ff.

¹⁰ Kirkehist. Samlinger 3. Rk. 2. Bd. p. 201.

¹¹ De Kall'ske Samlinger 494, 4° p. 89.

¹² Hist. Aar bog for Thisted Amt 1938 p. 19.

¹³ D. H. Wulff: Statistiske Bidrag til Vendelbo Stifts Hist. p. 182. ff.

¹⁴ Kirkehist. Samlinger 3. Rk. 2. Bd. p. 104.

¹⁵ Aalborghus Jordebog 1604-05.

¹⁶ Han Herreds Tingbog d. 19/9 1636.

¹⁷ Han Herreds Tingbog d. 26/9 1651.

¹⁸ Han Herreds Tingbog d. 19/9 1636.

den efterfølgende Præst. Efter Hannæs Tingbog d. ²⁰/₂ 1638 ser det nemlig ud til, at Enken Johan Andersdatter er bleven gift med sin Faders Efterfølger Peder Christensen Grindsted, for da sluttes der en Kontrakt mellem Anders Pedersens Arvinger, og der nævnes Peder Grindsted paa Hustrus Vegne. Hun er imidlertid død før 1649, da der i Tingbogen findes Skifte efter hende.

Anders Pedersen (Morsing) døde d. 26. Maj 1636.

5. *Peder Christensen Grindsted* (1636-1665) var den næste Præst. Maaske var han født i Grindsted i Vendsyssel; han var Student fra Aalborg 1631. Han var to Gange gift; hans første Hustru var sikkert, som allerede nævnt, Anders Pedersens Datter Enken Johan Andersdatter, men 1650 blev han gift med Karen Thomasdatter Galschiødt af Hammer i Kær Herred. Denne Dame var nu ikke en helt almindelig Præstekvinde; der fortælles nemlig om hende, at hun befattede sig med at laane Penge ud; og at hun ejede flere Huse. Saaledes forstrakte hun Kjeld Nielsen, Vesløgsgaard, og Hustru Maren Nielsdatter med Laan i en for dem vanskelig Tid. Maren Nielsdatter, som nævnes som Enke 1663, skal med Dygtighed have samlet Vesløgsgaard, som i Svenskekrigen var kommet paa flere Hænder, og 1667 udstedes Gælds-brev til Præstefruen for 188 Rdl.¹⁹⁾ og pantsætter Gaarden Oddersbøl i Hjardemaal, som da hørte til Vesløgsgaard. 1671 faar den ihærdige Frue Pantebrev fra Anne Arenfeldt, salig Claus Porse's til Ullerupgaard, paa 35 Rdl.²⁰⁾ Og i Følge Matriklen af 1688 ejede hun 3 Huse i Kærup. Hun døde 1788.

Hr. Peder klager sig over de daarlige Tider og store Udgifter. I Matriklen af 1662 staar der: "Præstegaarden, hvorudi bor Hr. Peder Christensen, giver til Aalborg Slot 2 Rdl. 1 M. 5 S. 1 Alb. i Gæsteriskat; er ganske ringe Uddrift ej heller Tørveskær eller nogen anden Herlighed til".

Endvidere skriver han:²¹⁾ 1. Er mit Hus paa en alfar Vej af Svenske i deres første Indtog ganske nogle Gange udplyndret og siden idelig besværet. 2. Mine Sogne fremfor andre i denne Tid svarlig forarmede. 3. Gaarden, jeg paabor, er ringe, synderlig Eng, Ildebrand og Græsning anlangende, og haver jeg ingen Annexpræstegaard. 4. Ellers udgivet 2 Gange Rostjeneste samt Korn, Proviant og Pengeskat".

Peder Christensen Grindsted døde "Dom. misericordiæ", dvs.: d. 19. April 1665, og efterlod Embedet til sin Søn.

6. *Anders Pedersen Grindsted* (1665-1673). Denne Præst var født 1638 og blev Student fra Aalborg 1660. Han var gift med Kirsten Pedersdatter Galschiødt fra Kornumgaard i Vendsyssel.

Disse Præstefolk oplevede en meget uhyggelig Begivenhed i Kærup Præstegaard, idet de i Sommeren 1667 mistede begge deres Tjenestepiger paa en saare drastisk Maade. Denne Begivenhed har gaaet som et Sagn blandt Sognets Folk, men det viser sig, at det var

Virkelighed²²⁾. Derom fortælles i Hannæs Birks Tingbog, hvoraf her skal gengives lidt²³⁾.

Dommeren for Hannæs Birk, Jørgen Christensen, Vust, havde udnævnt otte Doms-mænd, nemlig: "Gregers Andersen, Nørklit, Anders Larsen i Vust, Poul Madsen, ibidem (sammesteds), Niels Christensen, den østerst, Niels Christensen, den vesterst, ibidem, Poul Nielsen, Hollom (vist Holme), Jørgen Christensen i Arup og Laurs Christensen, den nordest i forskrevne Arup". De var samlede paa Tingstedet, maaske ved Tømmerby Kirke, Lørdagen d. 22. Juli for at fælde Dom over Mordersken Karen Bertelsdatter, barnefødt paa Heden i Tømmerby. Der var tilskikket flere Vidner, og blandt andet fremstod flg. Mænd, nemlig: Christen Sørensen i Kærup, Chr. Nielsen i Vabbesgaard, Niels Laursen i Kærup, Jens Jensen Gaarddal, ibidem, og Jens Gravesen i Tømmerby, som vidnede, "at de paa Vorherres Himmelfartsdag næstforleden, efter at Gudstjenesten var endt i Kirken, da var de udi en Kaalhave, som ligger norden for Hr. Anders Pedersens Raling i Kiørup. De saa da, at af en Kielde (Brønd) i samme Have blev optagen en død Quindemenneske ved Navn Maren Jensdatter, som havde tjent i forskrevne Præstegaard. Samme Lig var blodstempt under hendes ganske Ansigt, og hendes Haar paa hendes Hoved saavel som hvis (hvad) Linklæder, hun havde haft paa Hovedet, det hængte tilsammen bagi hendes Nakke, sammenfæstet i Haaret. Det afsagde de for et fuldt Syn".

Saa fremstod Karen Bertelsdatter og bekendte, "at eftersom forskrevne Maren Jensdatter havde tilform før Vorherres Himmelfartsdag næst forleden med hende og mellem dennem haft Tvistigheder og Trætte saavel som samme Dag om Morgenen, nemlig Vorherres Himmelfartsdag ved Solens Opgang, da de var ved forskrevne Kielde at hente Vand, og der de havde baaret to Saaefulde Vand ind og skulde hente den tredie, da dukked Maren Jensdatter sig neder til Kielden at opøse Vand i Saaen, da stødte forskrevne Karen Bertelsdatter til Maren Jensdatter mellem hendes Skuldre med hendes højre Haand, saa forskrevne Maren Jensdatter styrtede hovedkulds neder i Kielden og blev død der samme Tid. Og der det var gjort, undviged' Karen Bertelsdatter og fra hende, som var i Kielden, hvilken hendes Bekjendelse hun ledig og løs tilstod og bekjendte. . ."

Dommen lød paa, at hun efter "Guds og verslige Lov skulde straffes paa hendes Liv og miste hendes Hoved for slig hendes morderske Gerning. Og hun blev henrettet samme Dag, vistnok lidt sydøst for Tømmerby Kirke paa en Høj, som kaldtes Galgebakken, som nu er udjævnet, men hvor man før skal have fundet Menneskeknogler.

Det har været en saare trist og sørgelig Begivenhed for Pigernes Forældre, men ogsaa for Præstefolkene i Kærup Præstegaard. - Anders Pedersen Grindsted døde 3. Paaskedag 1673.

7. *Urban Pedersen Bruun* (1673-1695). Denne Mand var født 1647 i Aalborg, hvor Faderen Peder Nielsen var Købmand, Moderen hed Anna eller Johanne Urbansdatter Brunow. Han blev Student fra Aalborg 1666 og blev i 1673 gift med Helvig Jacobsdatter Poulin fra Aalborg.

¹⁹⁾ Landstingets Pantebog, 1667 ⁶/₁₁.

²⁰⁾ Landstingets Pantebog, 1671 ⁸/₁₁.

²¹⁾ Kirkehist. Samlinger 5. Rk. 3. Bd. p. 536.

²²⁾ Hist. Aarboeg for Thisted Amt 1912 p. 39.

²³⁾ Hannæs Birks Tingbog 1667, Blad 72 ff.

I Præsternes Indberetninger fra 1690 fortæller han en Del om sine Forhold²⁴). Han skriver f. Eks., at der af halve og hele Gaarde og Huse er ialt 108, som skal yde Tiende. I forrige Tider, da Bønderne var ved Magt, var det nogenlunde, men efter deres forarmede Tilstand nu samt Afrødens Beskaffenhed, maa han ”lade sig nøje med at tage sin Andel paa Kjærve”. Desforuden er der nogle Gadehuse, som ikke avle eller tiende, men enhver Person gør Præsten aarlig en Høstdag eller lidt i Penge; Hans Kvægtiende udgør 10 Lam, 6 Gæs, 2 Grise og 3 Sletdaler. Højtidsoffer paa hver Offerdag 15 Sldlr., St. Hansrente 16 Pund Ost, Paaskerente 17 Pund Brød.

Han beskriver derefter Præstegaarden, som staar udi 7 Huse, nemlig et Ralingshus norden i Gaarden, som Præsten selv bebor, nok et Hus vesterst i Gaarden, som de afdøde Præsteenker i Kaldet havde nydt deres Værelse udi, en Lade, en Stald, et Fæhus, et Herberghus tillige med Vognhus midt i Gaarden, et Hus østen i Gaarden til adskillig Brugelighed.”

Der er ingen ordentlig Engbjerring ved Præstegaarden, ”og et andet lidet Stykke for Hall (vist Hald), som bruges til Tying for Præstens Heste; tvende liden Græshaver, som ere indkastede af Kjæret, hvorpaa ilde nok kan græsse 2-3 Køer. Til Præstegaarden er og et lidet Hus i Lild, som skulde give aarlig 2 Dlr., men intet deraf bekommes, da Besidderen er forarmet. Han fortæller endvidere, at ”Lild Sogn mesten Del overalt af Sandflugt er fordærvet, og Tømmerby Sogn formedelst store Udgifter og Besværligheder samt anden paakommen Skade med Misvækst ligesaa mærkelig aftager og forsvækkes, saa Præsten udi sin Tiende og anden sin Indkomst ikke ringe Skade og Afbræk tilføjes . . .”

I 1677 siges dog andetsteds, at Hr. Urban Pedersen har ialt 7 Ildsteder, 7 Heste og Hopper og 6 Køer, en Besætning lignende de andre Præsters paa Egnen, og yder i Skat 8 Rdl. 2 Ort.²⁵).

Samme Aar faar han ”Pantebrev paa 42 Rdl. 4 Mk., som Mikkell Nielsen, Vohnhafter i Kierup Præstegaard, er blevet ham skyldig for Fortæring, Kammer og Seng og pantsætter et Versted i Højstrup²⁶). Hvem denne Mikkell Nielsen er, fortælles der intet om, men han maa jo have boet hos Præstefolkene.

I 1682 nævnes deres Børn²⁷), nemlig: Peder, Else, Jacob og Johanne Urbansdatter samt Else Christensdatter, og deres Tjenestefolk: Søren Jørgensen, Christen Nielsen og Maren Pedersdatter. Deres Besætning: 4 Heste og Hopper til Arbejde, 2 Foler under 2 Aar, 4 Køer, 2 Stude, 6 Ungnød og Kalve, 10 Faar og Lam og 3 Bistokke.

Af deres Børn blev Peder Urbansen Bruun 1700 Præst i Ferslev, Dal og Volsted, Fleskum Herred, Aalborg Amt, og 1705 blev Sønnen Jacob Præst i Tømmerby-Lild.

Peder Urbansen Bruun døde 1695.

8. *Alexander Nielsen Chrystalsin (1695-1705)* var ogsaa en Købmandssøn; han var født 1657 i Nykøbing Sj., hvor Forældrene var Købmandsfolk. Han blev Student fra Roskilde 1678 og Aaret efter Hører ved Nykøbing Skole, Sj., blev Candidat og Magister 1683 og samme Aar Hører i Kallundborg; derefter personel Capellan, først i Asnæs og i 1685 i Aversi.

I Maj 1689 var han Skibspræst paa Skibet ”Grønne Drage”, ført af Kaptajn Boomvelt²⁸) og var vist der, til han i 1695 blev Præst i Tømmerby-Lild, og samme Aar blev han gift med Karen Hansdatter Wivild; i Ægteskabet blev 4 Sønner, hvoraf kun een overlevede sin Fader.

Den 23. Juli 1699 var Biskop Jens Bircherod paa Visitats i Tømmerby og skriver derom i sin Dagbog²⁹): ”Om Aftenen gik jeg omkring paa Tømmerby Kirkegaard og besaae nogle ibidem forefundne antiquiteter, nemlig adskillige udi underlige Figurer udgravne Stene, som i Kirkens Muur ved dens første Opbyggelse ere indsatte, hvorom Folket der paa Steden haver adskillige og besynderlige Traditioner. Siden pernocterede (dvs.: overnattede) jeg udi Kærup Præstegaard”, men vi faar desværre intet at vide om, hvordan Præsten var som Ordets Forkynder.

Han beskyldes for, at han var meget haard mod besovede Kvinder, og der siges, at de maatte bære røde Huer, saa man kunde kende dem. Desuden gav han deres Børn de underligste Navne; et skal han f. Eks. have kaldt ”Hoppe paa Fod”, og længe efter skal saadanne stakkels Kvinder være bleven betragtet med større Foragt i Tømmerby-Lild end i andre Sogne.

Han døde i Januar Md. 1705. Der er Epitafium over ham i Tømmerby Kirke³⁰), hvor han, hans tre Sønner og en Brodersøn³¹) hviler.

(Historisk Årbog for Thisted amt 1939, side 240-254)

²⁴ D. H. Wulff: Statistiske Bidrag til Aalborg Stifts Historie . . . p. 160-61.

²⁵ Aalborgh. Amt. 1677. Præsternes Ildsted- og Kvægskat.

²⁶ Landstingets Panteb. d. 17/3 1679.

²⁷ Kop- og Kvægskatteudt. 1682.

²⁸ Kirkehist. Samlinger, 5 Rk. 4. Bd. p. 671.

²⁹ Biskop Jens Birekerods Dagbog . . . p. 365.

³⁰ Se ”Hist. Aarb. for Thisted Amt” 1923 p. 467.

³¹ Ny kngl. Samlinger Nr. 745 a, p. 288 ff. Desuden Wiberg: Præstehistorie.